

BÀI VIẾT SỐ 7

(Nghị luận xã hội)

(2 tiết)

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

– Biết viết bài văn nghị luận về một vấn đề xã hội được đặt ra trong tác phẩm văn học.

– Rèn luyện cho HS kĩ năng phân tích đề, biết kết hợp vận dụng kiến thức văn học và đời sống, khắc phục và hạn chế được những sai sót ở các bài viết trước.

II – NHỮNG ĐIỂM CẦN LƯU Ý

1. Về nội dung

Như đã nêu ở *Bài viết số 1*, với Chương trình và SGK *Ngữ văn 11 Nâng cao*, HS phải viết ba bài nghị luận xã hội. Đây là bài nghị luận xã hội thứ ba. Điểm khác của bài viết này là tuy cùng bàn về một vấn đề xã hội nhưng là vấn đề xã hội được đặt ra trong tác phẩm văn học. Nói cách khác, nhân vấn đề đặt ra trong tác phẩm văn học nào đó mà bàn bạc rộng ra, phân tích ý nghĩa của vấn đề đó, nhìn nhận và đánh giá nó trong bối cảnh cuộc sống hôm nay. Như thế có vấn đề vẫn còn nguyên ý nghĩa, nhưng cũng có vấn đề cần xem xét, bổ sung, điều chỉnh bằng cách nhìn mới. Các vấn đề này lấy từ tác phẩm văn học nhưng cũng hết sức gần gũi, thiết thực, có ý nghĩa lớn lao, bức thiết; những vấn đề đang đặt ra hàng ngày đối với cuộc sống của mỗi người cũng như của cả cộng đồng dân tộc. Chẳng hạn, đề 1 yêu cầu người viết phân tích quan niệm của Nguyễn Du về đồng tiền trong *Truyện Kiều*, từ đó phát biểu quan niệm của mình về đồng tiền trong cuộc sống hôm nay. Vấn đề cần bàn bạc trong đề 2 lại là vấn đề danh và thực. Vấn đề này được đặt ra trong bài thơ *Tiến sĩ giấy* của Nguyễn Khuyến, nhưng đề yêu cầu người viết bài văn bàn về danh và thực trong cuộc sống hiện nay. Có vấn đề hoàn toàn trùng khớp giữa tác phẩm văn học và yêu cầu bàn bạc của đề. Chẳng hạn đề 3: Nhân được học một số bài thơ trong tập *Nhật kí trong tù* của Hồ Chí Minh, viết bài văn bàn về ý chí và nghị lực của con người. Có một thời người ta quan niệm về lòng yêu nước, yêu quê hương khá chật hẹp nên đã phê phán thơ mới thiếu tinh thần yêu nước, yêu quê hương. Quan niệm ấy cần điều chỉnh theo cách nhìn nhận mới chính là nội dung cần trao đổi, bàn bạc ở đề 4.

2. Về phương pháp

Việc lựa chọn đề văn cho HS viết *Bài viết số 7* tùy thuộc vào mỗi GV. Tuy vậy, cần căn cứ vào yêu cầu định hướng trên của Chương trình và SGK, trọng tâm, trọng điểm và thời lượng (2 tiết) đã được thống nhất trong tổ, nhóm để lựa chọn đề kiểm tra cho bài viết này. GV hoặc tổ, nhóm có thể tự ra đề không cần lấy các đề trong bài học này, nhưng cần lưu ý những định hướng đã nêu ở phần III. Các đề nêu trong SGK chỉ là để tham khảo hướng ra đề, nội dung và phạm vi tư liệu cho *Bài viết số 7*.

III – GỢI Ý VỀ CÁCH LÀM CÁC ĐỀ VĂN

Đề 1. Quan niệm của Nguyễn Du về đồng tiền trong *Truyện Kiều* và quan niệm của anh (chị) về đồng tiền trong cuộc sống hôm nay.

Gợi ý : Qua hàng loạt câu thơ trong *Truyện Kiều*, chẳng hạn "Một ngày lạ thói sai nha - Làm cho khốc hại chẳng qua vì tiền", "Tiền lưng đã có việc gì chẳng xong", "Trong tay đã sẵn đồng tiền - Dẫu rằng đổi trắng thay đen khó gì", " Máu tham đã thấy hơi đồng thì mê", "Có ba trăm lạng việc này mới xuôi"... , có thể thấy Nguyễn Du cho rằng trong xã hội ấy đồng tiền chính là thủ phạm gây ra bao nhiêu đau thương, bất hạnh cho con người, đồng tiền đã làm đảo lộn mọi giá trị đạo đức, đạo lí,...

Từ quan niệm trên của Nguyễn Du bàn về đồng tiền, trong cuộc sống hôm nay người viết có thể nêu lên những suy nghĩ của mình về đồng tiền theo các ý sau : Mục đích sử dụng đồng tiền ? Tác dụng và tác hại của tiền bạc ? Nguyên nhân ? Nên phê phán những gì trong việc sử dụng đồng tiền ? Ý nghĩa và bài học đạo lí ?...

Đề 2. Từ bài thơ *Tiến sĩ giấy* của Nguyễn Khuyến, anh (chị) hãy viết bài văn bàn về danh và thực trong cuộc sống hiện nay.

Gợi ý : Nói qua tâm sự đau đớn, chua chát của Nguyễn Khuyến trong bài thơ : nỗi đau đớn, chua chát cho những người "hữu danh vô thực", mang danh đồ đạt, cao sang (tiến sĩ) mà thực là vô dụng. Ông đau đớn, chua chát cho người và cũng là cho chính bản thân mình. Bản thân ông cũng đồ "tam nguyên", cũng làm quan to nhưng không giúp gì được cho dân, cho nước, đành bất lực cáo quan lui về vui với "vườn Bùi chốn cũ"...

HS phát biểu quan niệm về danh và thực trong cuộc sống hôm nay theo một số ý sau : Danh là gì ? Thực là gì ? Vai trò của danh và thực ? Danh với thực quan hệ với nhau như thế nào ? Danh và thực cái nào là quyết định ? (lí giải và làm sáng tỏ bằng lí lẽ, dẫn chứng),... Rút ra ý nghĩa vấn đề và bài học về danh và thực.

Đề 3. Nhân được học một số bài thơ trong tập *Nhật kí trong tù* của Hồ Chí Minh, anh (chị) hãy viết bài văn bàn về ý chí và nghị lực của con người.

Gợi ý : Ý chí và nghị lực là gì ? Trong tác phẩm *Nhật kí trong tù*, Hồ Chí Minh đã thể hiện ý chí và nghị lực đó như thế nào và ở những bài thơ nào ?

Bàn về ý chí và nghị lực của con người, có thể theo một số ý sau : Vai trò, tác dụng của ý chí và nghị lực trong cuộc sống ? Những biểu hiện sinh động

và cao đẹp của ý chí và nghị lực con người. (Phân tích, làm sáng tỏ các tấm gương nêu cao ý chí và nghị lực trên nhiều lĩnh vực của cuộc sống, trong nhiều thời kì lịch sử, mọi nơi và mọi lúc,...). Bài học về ý chí và nghị lực đối với mỗi con người,...

Đề 4. Từ các bài thơ *Đáy thôn Vĩ Dạ* (Hàn Mặc Tử), *Đáy mùa thu tới*, *Thơ duyên* (Xuân Diệu), *Tràng giang* (Huy Cận), *Chiều xuân* (Anh Thơ),... hãy viết bài văn trình bày quan niệm của anh (chị) về lòng yêu quê hương.

Gợi ý : Phân tích tình cảm yêu quê hương sâu nặng, thâm kín của các tác giả thơ mới thể hiện qua tình yêu đối với con người, cảnh vật, thiên nhiên,...

Nêu quan niệm của mình về lòng yêu quê hương : Thế nào là yêu quê hương ? Phân tích và nêu lên những biểu hiện rất đa dạng và phong phú về tình cảm đó. Liên hệ, phê phán quan niệm chật hẹp về lòng yêu quê hương. Rút ra bài học cho bản thân.